

Handslag för partibesök och politiska debatter i skolan

Ett handslag mellan Sveriges Elevkårer,
Sveriges Skolledare, Sveriges Kommuner
och Regioner samt Almega Utbildning

Den svenska demokratin behöver upprätthållas och stärkas av många aktörer, varje dag. Sverige presterar årligen toppnoteringar i ansedda V-Dem-institutets demokratiindex, samtidigt som en tilltagande autokratisering globalt har fört världen tillbaka till det sena 1970-talets nivåer. Sveriges starka ställning till trots, sker årligen en stadig minskning av antalet medborgare som är medlemmar i ett politiskt parti. Tillgången till nära och öppna politiska diskussioner spelar en viktig roll i att bryta den trenden.

Såväl skollag som läroplaner slår fast att skolväsendet vilar på demokratisk grund och ska förankra respekt för de demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Skolan ska samtidigt vara öppen för skilda uppfattningar, uppmuntra att de förs fram och ge elever förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet.

När elever i skolan får möta den organiserade partipolitiken genom debatter, samtal och bokbord blir den parlamentariska demokratin konkret. Sådana möten kan, ifall de genomförs på ett medvetet och välplanerat vis, korta avståndet till politiken och stärka tilliten till det demokratiska systemet. Trots det finns idag praktiska utmaningar i genomförandet av partibesök som leder till att de i vissa fall uteblir.

Det här handslaget ger gemensamma principer och goda praktiska rutiner som syftar till att göra det enklare för skolor att genomföra partibesök på ett rättssäkert och tryggt sätt. Vi som enats om handslaget företräder elevkårer, skolledare och skolhuvudmän runt om i Sverige som ser att besöken är en viktig del av skolans demokratiuppdrag och vill göra det enklare att utföra arbetet också i praktiken.

Parternas överenskommelse

Vi är med detta handslag överens om att sänka trösklarna för partibesök och politiska debatter i skolan. Det sker bland annat genom att kommunicera handslagets innehåll till våra respektive medlemmar, uppmuntra till lokal samverkan mellan elevkår, rektor och huvudman samt följa upp arbetet löpande på nationell nivå. Handslaget är vägledande och inte tvingande eller juridiskt bindande.

Gemensamma utgångspunkter

1. Partibesök är ett värdefullt sätt att omsätta skolans demokratiuppdrag i praktiken och bör genomföras även när det inte är valår.
2. Arbetet utgår alltid från aktuell lagstiftning, där inbjudan till partier ska ske enligt ett objektiva urval och där rektor beslutar om partibesök under skoltid.
3. Elevers delaktighet stärker kvaliteten och elevkåren bör, där möjligt, involveras i besökens planering, format och teman.
4. Besöken förutsätter ett gemensamt ansvarstagande och gott bemötande mellan samtliga aktörer. Partier och ungdomsförbund behöver erbjuda tydliga, långsiktiga kontaktvägar som underlättar skolans samordning.

Vad säger dagens lagstiftning om partibesök?

Den gällande lagstiftningen kan sammanfattas enligt följande¹:

- Det är rektorn som ansvarar för skolans lokaler och har beslutsrätt kring ifall politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen.
- Det finns ingen generell skyldighet för skolan att bjuda in politiska partier.
- När partier bjuds in ska det göras på objektiv grund, vilket innebär:
 - Alla partier som är representerade i riksdagen
 - Alla partier som är representerade i regionfullmäktige
 - Alla partier som är representerade i kommunfullmäktige
 - Alla partier som är representerade i Europaparlamentet
 - ... eller ett annat urval som sker på objektiv grund
- När ett antal partier bjudits in på objektiv grund har skolan ingen skyldighet att ge andra partier möjligheten att medverka.
- Ett parti får inte uteslutas för att dess åsikter bedöms strida mot skolans värdegrund. Ett parti ska inte heller förbjudas från att framföra åsikter som syftar till att exempelvis att legalisera någonting som idag är olagligt.

¹ Skollag (2010:800), särskilt 1 kap. 5 och 5 a §§ samt 6 a kap. 4 §.

Så kan skolhuvudmän stödja genomförandet av partibesök

Huvudmannen skapar strukturella förutsättningar för att partibesök ska vara möjliga att genomföra. Nedan följer möjliga insatser för att stödja genomförandet:

1. Anta en huvudmannagemensam lathund som beskriver den gällande lagstiftningen och ansvarsfördelningen mellan skolans aktörer.
2. Upprätta central kontakt med partiets kontaktpersoner som kan vidareförmedlas till skolor som vill genomföra partibesök.
3. Utse en intern kontaktfunktion för stöd och säkerhetsfrågor.
4. Följ upp hur huvudmannens stöd fungerar och vilka hinder som kvarstår i genomförandet av partibesök.

Så kan rektorer möjliggöra partibesök tryggt och rättssäkert

Det är rektor som fattar beslut kring politiska partiets tillträde till skolan under skoltid. Nedan följer en beskrivning av hur processen med partibesök kan gå till på ett så enkelt och tryggt vis som möjligt:

1. Utse en ansvarig samordnare. Det kan vara i dialog med elevkåren eller en lärare som i sin tur involverar elever på skolan.
2. Fastställ format (debatt, bokbord, utfrågning, klassrumsbesök m.m.) och objektiv urvalsgrund (ovan) i dialog med samordnaren.
3. Fatta beslut om att genomföra partibesök med en viss objektiv urvalsgrund. Ett skriftligt dokumenterat beslut är tydligast, om än inte obligatoriskt.
4. Samordnaren bjuder in partierna till besöket och ger information om förutsättningarna (exempelvis tid, plats, skolregler och format).
5. Stäm av upplägg, teman och eventuell moderator med samordnaren och relevant skolpersonal. Säkerställ att samordnaren informerar skolans elever.
6. Genomför besöket enligt beslut och utvärdera med skolpersonal och elevkår (alternativt elever). Dokumentera utvärderingen inför nästkommande tillfälle!

Så kan elevkårer enklast arrangera partibesök

Elevkårer är fristående ideella föreningar som själva beslutar om sin verksamhet (exempelvis att genomföra en politisk debatt i en hyrd lokal) men när elevkåren bjuder in till partibesök under skoldagen beslutar rektor fortsatt om så ska ske. Nedan följer en beskrivning av hur elevkårer enklast arrangerar partibesök under skoltid, i samråd med rektor:

1. Kontakta rektor tidigt med ett förslag på format, objektiv urvalsgrund, tid, plats och eventuella schemaåtgärder.
2. Kom överens om ett färdigt upplägg (särskilt avseende objektiv urvalsgrund) och invänta rektors beslut i frågan.
3. Bjud in partierna till besöket efter rektors beslut och ge information om förutsättningarna (exempelvis tid, plats, skolregler och format).
4. Undersök vilka teman som är relevanta för besöket, exempelvis genom att skicka ut en enkät till elevkårens medlemmar.
5. Utse en moderator och informera rektor om de praktiska detaljerna kring genomförandet.
6. Informera om partibesöket, gärna både genom elevkårens och skolans kanaler.
7. Genomför besöket enligt överenskommelse med rektor och genomför utvärderingar i medlemsbasen. Dokumentera utvärderingen!

Så kan partier och ungdomsförbund underlätta samordningen

Utmaningarna med partibesök består till stor del av praktiska svårigheter, till exempel i skolans dialog med partier och ungdomsförbund. Nedan följer åtgärder som partier och ungdomsförbund kan vidta för att underlätta skolans samordning kring partibesök och politiska debatter:

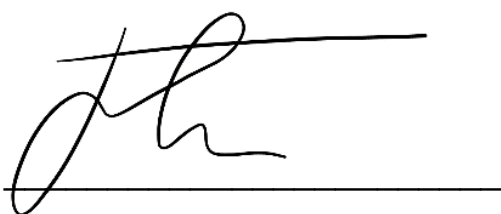
1. Tillhandahåll en central funktion som tar emot inbjudningar till partibesök. Skolan kan inte väntas ha kunskap om vem i partiet som passar att bjuda in.
2. Upprätta en intern lathund för skolbesök som beskriver den gällande lagstiftningen och att partier inte har rätt att kräva medverkan ifall ett objektivt

urval gjorts. Lathunden kan också ge uttryck för vikten av en god dialog med skolan, ett gott debattklimat och hörsamhet inför skolreglerna.

3. Informera i så god tid som möjligt kring utebliven medverkan eller byte av medverkande företrädare.

Uppföljning av handslaget

Parterna kommer årligen följa upp och vid behov revidera handslaget. Vid uppföljningen bör särskilt beaktas upplevda hinder från respektive part i genomförandet av partibesök. I god tid inför allmänna val kan parterna komma att bjuda in partiernas partisekreterare, förbundssekreterare eller motsvarande funktion i syfte att förankra handslagets innehåll och etablera goda rutiner.

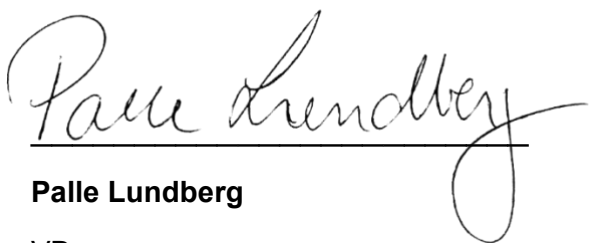
Jonatan Lamy

Ordförande,
Sveriges Elevkårer

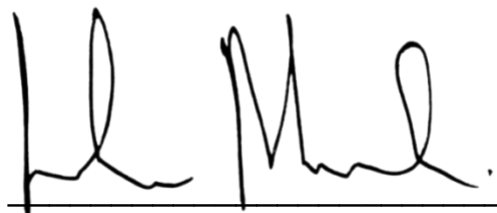
Ann-Charlotte Gavelin Rydman

Förbundsordförande,
Sveriges Skolledare

Palle Lundberg

VD,
Sveriges Kommuner och Regioner

Andreas Mörck

Förbundsdirektör,
Almega Utbildning